

تاریخ ۲

ترک تباران؛ اوضاع اقتصادی و فرهنگی

کشاورزی

در دوره‌های غزنوی، سلجوقی و خوارزمشاهی، کشاورزی اصلی‌ترین فعالیت اقتصادی مردم ایران بود.

در این دوره‌ها موقعیت اقتصادی و اجتماعی دهقانان زوال یافت.

مالکیت زمین

مالکیت شخصی: محدود و ناپایدار / در معرض مصادره فرمانروایان و مأموران آنها

مالکیت دولتی یا دیوانی: عمده‌ترین شکل مالکیت زمین در ایران از دوره باستان

در دوران اسلامی مانند گذشته بخشی از زمین‌ها در قبال خدمت نظامی، اداری و... به افراد داده می‌شد.

رواج زمین‌داری با عنوان اقطاع در دوره سلجوقی به پیشنهاد نظام‌الملک با الگوگرفتن از دوره آل بویه.

اقطاع: واگذاری زمین به افراد نظامی با صاحبان مشاغل دیوانی

هدف: نظارت و آباد کردن زمین‌های بایر

تاریخ ۲

پیامدها: ابتدا آبادانی و در ادامه میل به استقلال توسط صاحبان اقطاع.

زمین‌های وقفی نیز در این دوره گسترش یافت.

در دوره سلجوقی تجارت داخلی و خارجی رشد زیادی کرد. دلایل زیر در این امر مؤثر بودند:

ایجاد راه‌های جدید / توسعه حمل و نقل / وجود نظام دیوانی کارآمد
صرافان وظیفه انجام معاملات پولی و تسهیل مبادله کالاها را بر عهده داشتند
و نقش مهمی در توسعه تجارت خارجی ایفا می‌کردند.

زبان فارسی

قرن‌های چهارم تا هفتم، دوران توسعه زبان و ادبیات فارسی و ظهور بزرگ‌ترین نویسندگان و شاعران زبان فارسی است.

عوامل مؤثر در توسعه و رونق زبان و ادبیات فارسی:

تلاش دیوان‌سالاران ایرانی

تمایل دانشمندان این دوره به نوشتن آثار خود به زبان فارسی

در عصر غزنوی شعر فارسی به اوج خود رسید.

در دوره غزنویان آثار فراوانی در تاریخ، طب، ریاضیات، نجوم و فلسفه به زبان فارسی نگاشته شد.

در عصر سلجوقی روند توسعه زبان فارسی رشد بیشتری یافت.

تاریخ ۲

در دوره غزنوی ابوریحان بیرونی در نجوم و جغرافیا بسیار توانمند بود.
در دوره سلجوقی ابوالعباس لوکری و خیام نیشابوری در ریاضیات و نجوم
گام‌های بزرگی برداشتند.

امام فخر رازی و شهاب‌الدین سهروردی در فلسفه و کلام بسیار معروف بودند.
سید اسماعیل جرجانی در علم پزشکی صاحب تألیفات ارزشمندی است.
نظامیه‌ها در بغداد و اصفهان و نیشابور و دیگر شهرهای مهم ساخته شدند.
امام محمد غزالی از جمله مهم‌ترین عالمانی بود که در مدارس نظامیه درس
خواند و درس داد.

از عصر غزنوی برخی کاخ‌ها و بناهای برج‌مانند باقی مانده است.

مسجد جمعه اصفهان مسجد چهار ایوانی است.

فلزکاری در عصر سلجوقی بسیار شکوفا شد.

سفالگری دوره سلجوقی به کیفیت سامانیان نیست.

مراکز مهم سفالگری از شرق ایران یعنی نیشابور و سمرقند به تدریج به مناطق
مرکزی مانند کاشان انتقال یافت.

هنر کاشیکاری در این دوره به اوج رسید.